MAATALOUS

Eviran tiedotuksessa tinkimaito on tehty vaaralliseksi. Maitoa on kuitenkin juotu tuhansia vuosia eikä ilman sitä olisi pärjätty. **MARJAANA SJÖBLOM**

Tinkimaidon myyjän pitää varoittaa ostajaa

Vuoden alusta voimaan tullut raakamaitoasetus vaatii myyjää varoittamaan ostajaa tinkimaidon riskeistä. Asetus vaatii myös maito- ja lantatestejä, jotka lisäävät tilojen kustannuksia.

Vuoden alusta astuivat voimaan tinkimaidon myymisen uudet säännökset, jotka maa- ja metsätalousministeriön mukaan lisäävät kuluttajien turvallisuutta.

Yli 2 500 kiloa raakamaitoa vuodessa myyvien tilojen pitää uusien vaatimusten mukaan muun muassa tehdä naudoistaan salmonella- ja ehec-tutkimukset ja raakamaidosta ehec-, kampylobakteeri- ja listeriatutkimukset.

Kaikkia raakamaidon myyjiä, luovutetusta maitomäärästä riippumatta, koskee informointivaatimus. Myyjän on annettava ostajalle kirjallisesti tieto maidon oikeasta säilytyslämpötilasta ja -ajasta sekä kerrottava, että riskiryhmille raakamaitoa saa antaa vain lämpökäsiteltynä.

Kaiken myydyn raakamaidon on täytettävä E-luokan solu- ja bakteerivaatimukset ja myyntitoiminta on sisällytettävä tilan omavalvontaan.

”Evira: Maito vaarallista”

Vantaalla Bisan maitotilaa miehensä kanssa pitävä **Marjaana Sjöblom** on pettynyt uusiin säädöksiin.

”Näytteiden otto ja lisääntyvä byrokratia lisäävät kustannuksia ja työtä. Ikävintä asetuksessa ja minulle henkisesti kova pala on, että joudun nyt informoimaan asiakkaita, että hyvä tuote on vaarallinen”, Sjöblom sanoo.

Hän toteaa Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran menneen asiassa pelottelulinjalle.

”Eviran tiedotuksessa tinkimaito on tehty vaaralliseksi. Maitoa on kuitenkin juotu tuhansia vuosia eikä ilman sitä olisi pärjätty. Tinkimaito on pelastanut monen perheen arjen, kun kaikki eivät voi allergioiden vuoksi juoda käsiteltyä maitoa.”

Uusille yrittäjille on tilaa

Bisan tilalta maitoa on myyty suoraan kuluttajille noin 20 vuotta ja asiakaskunta on vakiintunut.

Sjöblom ei usko uusien asetusten vaikuttavan tilan myyntimääriin, eikä myynnin lopettamista ole edes harkittu.

”Täytetään nyt ehdot ja jatketaan myyntiä. Muutenhan viranomaiset saisivat sen mitä halusivat. Asiakkaille olisi pettymys, jos myynti loppuisi.”

Sjöblom kannustaa kasvavasta byrokratiasta huolimatta uusia tiloja aloittamaan suoramyynnin.

MARKKU VUORIKARI

Marjaana Sjöblom annostelee maitoa asiakkaan astiaan uusien asetusten mukaisesti.

”Monella maitotilalla voisi olla hyvät mahdollisuudet myydä tinkimaitoa ja saada siten kannattavuus paremmaksi. Mökkiläiset voisivat olla hyvä ryhmä, jolle maitoa voisi myydä esimerkiksi viikonloppuaamuisin.”

Laki yhtenäistää tulkinnan

MTK on laskenut asetuksen lisäävän kustannuksia 50 lehmän karjalle noin tuhat euroa vuodessa. Lisäksi asetus aiheuttaa järjestön mukaan turhaa byrokratiaa ja stressiä tuottajille.

”Kustannuksia ja byrokratiaa tulee selvästi lisää, kun lähdetään myymään raakamaitoa yli 2 500 kiloa vuodessa. Vaatimuksia lisättiin myös alle 2 500 kiloa myyville tiloille”, asiantuntija **Leena Suojala** MTK:sta sanoo.

”Mutta säädökset on nyt yhtä tiukat kaikille koko maassa, jolloin tulkintakin on yhtä tiukkaa eikä mitään paikallista joustavuutta enää ole”, hän lisää.

Maa- ja metsätalousministeriö on katsonut asetuksen helpottavan raakamaidon myyntiä ja huolehtivan kuluttajien turvallisuudesta.

Arvioiden mukaan yli 2 500 kiloa tinkimaitoa vuodessa myyviä tiloja on viime vuosina ollut satoja ja yli 10 000 kiloa myyviä parikymmentä.

TUURE KIVIRANTA

Raakamaitoasetuksen vaatimukset

Kaikki raakamaitoa myyvät tilat

- Raakamaitoa myyvän on annettava ostajalle kirjallisesti tietoa maidon säilytyslämpötilasta ja -ajasta sekä siitä, että riskiryhmille raakamaitoa saa antaa vain lämpökäsiteltynä. Informointivaatimus koskee kaikkia raakamaidon myyjiä luovutetusta maitomäärästä riippumatta. Ostajalle on kirjallisesti kerrottava:
  1) tuote on raakamaitoa
  2) tuote saattaa sisältää tautia aiheuttavia mikrobeja
  3) riskiryhmiin kuuluvien ei tule nauttia tuotetta lämpökäsittelemättömänä
  4) riskiryhmiin kuuluvat lapset, vanhukset, raskaana olevat ja henkilöt, joilla on vakava perussairaus
  5) tuotteen kuljetus- ja säilytyslämpötila sekä viimeinen käyttöpäivä
- Kaiken myydyn raakamaidon on täytettävä E-luokan solu- ja bakteerivaatimukset ja myyntitoiminta on sisällytettävä tilan omavalvontaan.

Yli 2 500 kiloa vuodessa raakamaitoa myyvät tilat

- Tilat, jotka tekevät elintarvikevalvontaviranomaiselle ilmoituksen elintarvikehuoneistosta, saavat myydä raakamaitoa ilman määrärajoitusta suoraan kuluttajalle.
- Tilan pitää täyttää alkutuotannon ja elintarvikehuoneiston hygieniavaatimukset ja raakamaito saa olla korkeintaan kaksi vuorokautta vanhaa ja sen lämpötila saa olla enintään 6° C.
- Naudoista pitää tehdä salmonella- ja ehec-tutkimukset ja raakamaidosta ehec-, kampylobakteeri- ja listeriatutkimukset. Tutkimuksia tehtävä säännöllisesti, tiheys on riippuvainen myyntimäärästä. Suositus tutkimustiheydestä tulee Eviran ohjeeseen.
- Nautojen tutkiminen salmonellan ja STEC-bakteerin varalta ennen myynnin aloittamista ja sen jälkeen vuosittain.
- Vuohenmaitoa yli 2 500 kiloa myyvien tilojen pitää tehdä maidosta salmonella- ja listeriatutkimukset.
- Raakamaitoasetuksesta tulee rakenteellisia ja toiminnallisia vaatimuksia myös maidontuotannolle.

Pakkaavat laitokset

- Raakamaitoa tai muuta lämpökäsittelemätöntä maitoa pakkaavan laitoksen on varmistettava, että raaka-aine on tuotettu tilalla, joka täyttää alkutuotantoa koskevat vaatimukset. Yksittäisessä pakkauksessa saa olla maitoa vain yhdeltä tilalta.
- Raakamaitoa pakkaavan maitoalan laitoksen omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava muun muassa miten laitos varmistaa, että sen pakkaaman lämpökäsittelemättömän maidon raaka-aine on tuotettu.

Raakamaitoasetus on kansallista lainsäädäntöä. Vaatimukset tinkimaidolle vaihtelevat EU:ssa maittain.

KOMMENTTI

Tavoitteet ja asetukset ristiriidassa

Suoraan tilalta haettu tinkimaito on mitä parhain esimerkki lähiruuasta, jota on viime vuodet toivottu lisää markkinoille. Raakamaitoasetus uhkaa kuitenkin siirtää toiveita askeleen taaksepäin, kun tarjontaa vaikeutetaan byrokratialla ja lisäkustannuksilla.

Elintarviketurvallisuus on suomalaisen ruuantuotannon valttikortti, mutta eikö maitohygienian huipputaso säilyisi Suomessa vähemmälläkin määrällä virallisia papereita?

Jos ei viranomaisilta aina löydy luottamusta tuottajia kohtaan, ei sitä liiemmin näytä heruvan kuluttajillekaan. Jos kuluttaja menee maatilalle varta vasten ostamaan raakamaitoa, maalaisjärjellä ajateltuna hänelle ei enää siinä vaiheessa tarvitsisi kirjallisesti kertoa, että hän on ostamassa raakamaitoa.

Maa- ja metsätalousministeriö ja tuottajajärjestöt sopivat syksyllä, että ministeriö selvittää vuoden 2014 aikana yli EU-säädösten menevien kansallisten sääntöjen mahdollisesti aiheuttamat lisäkustannukset maataloudelle.

Mielenkiinnolla odotan, mikä on selvityksessä raakamaitoasetuksen kohtalo.

Samaan aikaan, kun omalle tuotannolle asetetaan lisää määräyksiä, ei kaikki tuontiruoka täytä edes suomalaisen lainsäädännön aikaisempia vähimmäisvaatimuksia.

TUURE KIVIRANTA

Viljojen ostohintoja euroa/tonni, alv 0 %

Osa hinnoista päivän hintoja, osa viikkohintoja

Vehnä	
Agrimarket	178↔
Avena	178↔
Fazer 1)	178↔
Helsingin Mylly	182↔
Kesko (valk. väh. 12,5 %) 2)	178↔
Kinnusen Mylly	185↔
Myllyn Paras	179↔
Raisioagro	178–180↔
Viking Malt	178 ↓
Y-maatalous	175–179↔
Luomuvehnä	
Agrimarket	305↔
Fazer (valk. väh. 12 %)	310↔
Rehuvehnä	
Agrimarket	162–172↔
A-Rehu	174↔
Avena	160↔
Kesko 2)	164↔
Kinnusen Mylly	175 ↑
Raisioagro	165–176↔
Satarehu	175↔
Y-maatalous	162–172↔
Luomurehuvehnä	
Agrimarket	265↔
Rehuohra	
Agrimarket	124–145↔
Altia	145↔
A-Rehu	140–142↔
Avena	121–135↔
Kesko 2)	138↔
Kinnusen Mylly	147↔
Raisioagro	132–146↔
Y-maatalous	124–145↔
Mallasohra	
Agrimarket	153–158 ↓
Avena	150
Raisioagro	153–158 ↓
Viking Malt (mallas- ja entsyymiohra)	158 ↓
Y-maatalous	155–158 ↓
Luomumallasohra	
Agrimarket	370↔
Luomuohra	
Agrimarket	330↔
Kinnusen Mylly	325–330↔
Rehukaura	
Agrimarket	124–125↔
–vienti, myllykaura	123–127↔
A-Rehu	115–125↔
Avena (elintarvikek.)	110–127↔
Helsingin Mylly	130 ↓
Kesko 2)	130 ↑
Kinnusen Mylly	117 ↓
Raisioagro	110–123 ↔
Satarehu	123 ↔
Y-maatalous (mylly)	123–127 ↔
(rehu)	124–125 ↔
Suurimokaura	
Fazer	140 ↔
Myllyn Paras	142 ↔
Raisioagro	130–145 ↔
Luomukaura	
Agrimarket	235 ↔
Avena	215 ↔
Fazer (suurimo)	245 ↔
Helsingin Mylly	235 ↔
Polar bio oats	230 ↔
Raisioagro (suurimo)	235 ↔
Luomurehukaura	
Agrimarket	190 ↔
Kinnusen Mylly	190 ↓
Ruis	
Agrimarket	194 ↔
Avena	190–197 ↔
Fazer 3)	200 ↔
Kinnusen Mylly 4)	205 ↔
Myllyn Paras	205 ↔
Raisioagro	194 ↔
Y-maatalous	194–205 ↔
Luomuruis	
Agrimarket	385 ↔
Fazer	375 ↔
Helsingin Mylly	390 ↔
Kinnusen Mylly	380 ↔
Kevätrypsi ja -rapsi	
Avena	355–365 ↔
Raisioagro	363 ↔
Y-maatalous	363–365 ↑
Härkäpapu	
Agrimarket	220 ↔
Raisioagro	220 ↔
Luomuhärkäpapu	
Agrimarket	370 ↔
Kinnusen Mylly	385 ↔
Rehuherne	
Agrimarket	215 ↔
Raisioagro	215 ↔
Luomurehuherne	
Agrimarket	370 ↔
Kinnusen Mylly	375 ↔

Hinta noussut ↑ pysynyt ennallaan ↔ laskenut ↓ kahden viikon takaisesta.

1) Sako vähintään 180.
2) Hinnasta vähennetään välityspalkkio.
3) Sako vähintään 60.
4) Sako vähintään 80, hlp 71.

Hintatiedot ostajilta

USA:n vehnät kovan pakkasen kourissa

Suuri osa Yhdysvaltoja on ankaran pakkasen kourissa. Pakkasen pelätään vikuuttavan ainakin paikoin syysvehniä maan keskiosissa, jossa lämpötila on vajoamassa alimmilleen pariin vuosikymmeneen, paikoin alle -30 asteeseen.

Kovimpia pakkasia ennustetaan Kanadan rajalle, mutta siellä lunta on riittävästi oraiden suojana. Etelämpänä lunta on vähän. Tuhoja pelätään etenkin Nebraskassa ja Coloradossa. Päätuotantoalueella Kansasissa lunta on viitisen senttiä, minkä arvellaan riittävän pakkassuojaksi.

Viljapörssit alkavat palata arkeen joulunpyhien jälkeen. Hinnat vahvistuvat perinteisesti joulun alla ja palaavat ennalleen loppiaiseen mennessä. Niin kävi nytkin.

Chicagossa vehnän, maissin ja kauran noteeraukset olivat maanantaina joulua edeltäneissä hinnoissa.

Soija on luisunut nelisen prosenttia parissa viikossa, mutta nokka on ollut taas ylöspäin tällä viikolla. Argentiinassa on kuivaa, mikä voi verottaa etenkin soijan satoa, jos kuivuus jatkuu.

Viljat halpenivat 25–40 prosenttia viime vuonna ja alamäki saattaa jatkua ainakin Yhdysvalloissa. Sijoittajat ovat laittaneet ennätyksellisen paljon ropoja sen varaan, että hinnat laskevat edelleen.

Pariisin hyödykepörssissä tilanne on samanlainen kuin Chicagossa. Lähin vehnäfutuuri maksoi maanantaina 208,75 euroa tonnilta, kun 20. joulukuuta samainen maaliskuun futuuri oli pari euroa kalliimpi ja talven ennätyshinnassa.

Viljamarkkinat varautuivat alkuviikolla jo perjantaihin, jolloin Yhdysvaltojen maatalousministeriö julkaisee tammikuun sato- ja varastoennusteensa.

Isoja muutoksia joulukuuhun tuskin tulee, mutta pienetkin muutokset ensi kesän varastoennusteissa voivat heiluttaa markkinoita.

Lontoolainen Agrimoney-nettisivusto julkaisi joulun välipäivinä arvioita maissin ja vehnän tämän vuoden hinnoista.

Analyytikot eivät odota olennaista nousua hintoihin, mutta merkittävää laskuakaan ei ennusteta. Vehnä saattaa halventua hitusen ensi syksynä, jos sato on normaali joka puolella maapalloa.

Pohjoisen pallonpuoliskon syysviljoilla ei toistaiseksi ole suurta hätää Yhdysvaltoja koettelevaa pakkasaaltoa lukuun ottamatta. Senkin tuhot jäänevät enintään pariin prosenttiin kylvöalasta.

Egypti ja Algeria tekivät perjantaina yli miljardin kilon vehnäkaupat. Viljaa tulee Länsi-Euroopasta sekä Romaniasta. Yhdysvaltalaiset jäivät taas ilman kauppoja rahtikulujen takia.

Viking Malt laski mallasohratarjoustaan kahdella eurolla tälle viikolle ja kauppiaat tekivät samoin. Muutoin vilja vaihtaa omistajaa joulua edeltävin hinnoin.

VEIKKO NIITTYMAA

Tinkimaidon myyntiä rajoitetaan halki Euroopan

Useassa EU-maassa maitoa suoraan tilalta myyvän on ilmoitettava myynnistä viranomaisille, selviää Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran vuonna 2012 tekemästä selvityksestä.

Salmonellaa ja listeriaa on seurattava muun muassa Ranskassa. Irlannissa tuberkuloosi on testattava karjasta kahdesti vuodessa. Latviassa viranomainen käy tarkistamassa tilan eläimet sekä maidonkäsittelyn ennen myynnin aloittamista.

Monessa maassa viranomaiset ovat pyrkineet tiukentamaan raakamaidon käyttöä. Irlannissa tinkimaidon myynti oli vuoteen 2006 asti kiellettyä. Kansanterveyteen vedoten Irlannin elintarviketurvallisuusviranomaiset ovat yrittäneet saada kieltoa takaisin voimaan.

Belgiassa rekisteröitynyt maidontuottaja voi myydä raakamaitoa automaatista. Maan viranomaiset miettivät tiukennuksia automaattimyynnille.

Tinkimaidolle on myös asetettu määrärajoitteet useimmissa maissa. Ruotsissa raakamaitoa saa myydä vähäisiä määriä suoraan tilalta kuluttajalle, mutta määrärajoitetta ei ole säädetty tarkemmin kiloiksi tai litroiksi.

Britanniassa määrärajoite tulee maitomiehen korin koosta. Kiintiö on silloin noin 14 litraa päivässä eli 5 100 litraa vuodessa.

Suomen lisäksi ostajaa on informoitava riskeistä ainakin Alankomaissa. Siellä tuottajalla on oltava tiloissaan näkyvillä tiedote raakamaidon riskeistä.

TUURE KIVIRANTA

Emakoiden kuolinsyistä alkaa laaja tutkimus

Mukaan haetaan 150:tä porsaita tuottavaa tilaa

Yksi porsastuotantotilojen suurimmista ongelmista on emakoiden heikko kestävyys. Suomessa emakko porsii keskimäärin vain noin kolme kertaa ennen kuin se joudutaan poistamaan tai kuolee.

Kukaan ei tällä hetkellä osaa sanoa, mikä olisi emakon sopiva elinikä, professori **Mari Heinonen** Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisestä tiedekunnasta sanoo.

”Osa arvioi, että emakon olisi hyvä päästä kahdeksaan porsimiskertaan, osa taas arvioi, että se on liikaa.”

Kaikki ovat kuitenkin yhtä mieltä siitä, että kolme porsimiskertaa on aivan liian vähän.

Huolella valitun ja pitkään kasvatetun emakon ennenaikainen menetys on sikatilalle iso taloudellinen tappio. Lisäksi se kertoo hyvinvointiongelmista.

Kolme eri tapaa olla mukana

Emakoiden kuolinsyistä ei Suomessa ole minkäänlaista kokonaiskuvaa, Heinonen kertoo. Siksi asiasta käynnistetään nyt laaja tutkimus.

Maa- ja metsätalousministeriön rahoittamassa ja Helsingin yliopiston vetämässä tutkimuksessa on mukana laaja joukko alan toimijoita: teurastamot, Suomen sikayrittäjät, ETT ja Evira.

Nyt haussa on iso joukko porsastuotantotiloja, joilta tutkimusaineistoa lähdetään keräämään.

Osalta tiloista kootaan vain tuotantotietoa. ”Jos vain millään mahdollista, haluaisimme tähän ryhmään 150 tilaa”, Heinonen sanoo.

Tutkimukseen voi päästä mukaan, jos tilalla on tuotannonhallintaohjelmana WinPig. Tietojen luovuttaminen tutkimukseen vaatii vain yhden allekirjoituksen.

Tästä ryhmästä valitaan noin 50 tilaa, joita tutkitaan tarkemmin.

Näille tiloille tutkimuksesta ei aiheudu muuta vaivaa kuin yksi yhteinen työpäivä tutkijoiden kanssa. Tilakäynnin yhteydessä tutkijoilta voi kysellä tuottajaa askarruttavista ongelmista.

Noin kymmenellä tilalla tutkimuksessa mennään vieläkin syvemmälle eli avataan emakoiden raatoja.

”Koko ala saa tärkeää tietoa”

Heinonen tietää, että sikatiloilla on valtavasti työtä ja kiirettä. Hän kuitenkin vetoaa tuottajiin, jotta he ilmoittautuisivat mukaan tutkimukseen.

”Tästä saadaan tietoa, joka on elinkeinolle erittäin tärkeää. Se voi antaa mahdollisuuksia selvitä taloudellisesti paremmin ja parantaa eläinten hyvinvointia.”

Samaa korostaa tutkimuksen toinen vastuuvetäjä, eläinlääkäri **Paula Bergman** Helsingin yliopistosta.

”Suomalainen sikatalous on kokenut suuria muutoksia ja tarvitsee monien haasteiden ja vastusten selättämiseksi sekä toivon ylläpitämiseksi myös innostunutta ja motivoitunutta, kotimaista tutkimustyötä. Se ei ilman yhteistyötä onnistu.”

Hän korostaa, että tutkimukseen osallistuminen on yksinkertaisimmillaan tavattoman helppoa ja vaivatonta, mutta sitäkin tarpeellisempaa.

Mukaan tulevien tilojen tiedot käsitellään täysin luottamuksellisesti. Ne tilat, joille tehdään tilakäynti tai joiden emakoita avataan, saavat tutkimuksesta palautteena tulosaineiston, jossa heidän oma tilansa on suhteutettu muiden mukana olevien tuloksiin. Se antaa arvokasta tietoa tuotannon kehittämisen pohjaksi.

SATU LEHTONEN

Tutkimukseen voi ilmoittautua mukaan netissä olevalla ilmoittautumislomakkeella, sähköpostitse, puhelimitse tai kirjeitse. Osallistuminen on vapaaehtoista ja sen voi halutessaan peruuttaa koska tahansa. Lisätietoa www.vetmed.helsinki.fi/saari/tutkimus/emakot/ paula.bergman@helsinki.fi tai puhelimitse 050-3182310 mari.heinonen@helsinki.fi, 0400-687 915.

”Juuri tällaista tutkimusta tarvitaan”

Kestävyyden merkitys korostuu

Suomen Sikayrittäjien puheenjohtaja **Martin Ylikännö** kuuluu tutkimushankkeen ohjausryhmään.

Hän kannustaa porsastuottajia ilmoittautumaan mukaan.

”Juuri tällaista tutkimusta Suomessa tarvitaan. Viime vuosina on panostettu paljon virike- ja hyvinvointitutkimukseen, joka sekin on tärkeää mutta ei tuo apua perusbisnekseen.”

Eläinten kestävyydellä on valtava merkitys tuotannon kannattavuuteen, Ylikännö korostaa.

”Joudumme uusimaan karjakohtaisesti yli 50 prosenttia eläinaineksesta vuosittain. Keskimääräinen emakon ikä on vain kolmen porsimisen vaiheilla.”

Ensikko on aina hintava, ja mitä suuremmalla myytyjen porsaiden määrällä sen hankintahinnan voi jakaa, sitä parempi, hän toteaa.

Nautapuolella keskustelua eläinten kestävyydestä on käyty jo pitkään, sikapuolella ei niinkään, Ylikännö sanoo.

”Asia on valtavan tärkeä nyt, kun rodut ovat vaihtuneet. Kansainvälisesti niistä löytyy tietoa, mutta nyt on hyvä selvittää, mikä aines sopii Suomen oloihin parhaiten.”

SATU LEHTONEN